

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. IV. Leges civiles, quæ filios, vel filias, nubentes contra justam & rationabilem voluntatem parentum, exhæredari posse à parentibus volunt, justæ sunt atque servandæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

in Matr.
debet esse
rationabilis.

chio aut Aliis adducitur; ac proinde ultima probatio Sanchez æquè incerta est, atque res, cuius est probatio, & idè meritò rejicienda, maximè, cum libertas requisita in Matrimonio, ut advertit Pontius supra n. 29. debeat esse rationabilis & iusta; & idè putat hic Auctor, leges civiles, quæ filios vel filias, nubentes contra justam & rationabilem voluntatem parentum, exheredari posse à parentibus volunt, iustas esse atque servandas; quia minimè correctæ sint per jus canonicum, quod solum prohibet ea, quæ minuere possint rationabilem Matrimonii libertatem; porro libertas contrahendi contra rationabilem voluntatem parentum non videtur rationabilis. Erat itaque.

CONCLUSIO IV.

Leges civiles, quæ filios, vel filias, nubentes contra justam & rationabilem voluntatem parentum, exheredari posse à parentibus volunt, iustæ sunt atque servandæ.

176.
Prima probatio
Conclusus ex Sanchez.

Pro hac sententia Sanchez lib. 4. disp. 25. n. 1. citat quamplures Auctores tam Jurisperitos, quàm Theologos, & vocat eam probabilissimam propter has rationes. Prima; quia non tollitur iis legibus libertas ad Matrimonium ineundum, sed eam moderantur, ne in Reipublicâ dispendium ac perturbationem eâ contrahentes abutantur, statuentes pœnas in abutentes, ineundo Matrimonium in vitis parentibus, unde perturbationes & rixæ in Reipub. oriri solent; ergo iustæ sunt, nec juri canonico adversantur.

Secunda.

Secunda: quia cum Matrimonium sit Sacramentum, & contractus naturalis & politicus; licet ut Sacramentum est, nihil possit sæcularis potestas disponere; at quatenus contractus est, ipsius est curare, ut convenienter quieti & paci Reipub. celebretur, ergo potest statuere pœnas aliter contrahenti.

177.
Tertia.

Tertia; quia pœna, consistens in lucro non acquirendo, non adversatur libertati Matrimonii, sed valida est; sed cum leges privant hæreditate contrahentes absque patris consensu, non agunt de damno incurrendo, sed de non acquirendo lucro, ipsis solis legibus civilibus debito; ergo tales leges iustæ sunt nec repugnant libertati Matrimonii. Probat Minor; quia jure naturæ sola alimenta, vitæ necessaria, debentur filiis, quæ per exheredationem minimè auferuntur, juxta veriorem sententiam. Hæreditas autem per leges civiles debetur; & licet dicatur filiis debita, leg. fin. vers. penult. C. de Codicillis,

etiam viventibus parentibus, Gloss. Authent. de Hæredit. & falcid. §. Si quis vero non implens, verb. Ausferri, & ita filii respectu legitimæ videantur agere de damno vitando, cum rem sibi debitam petant: at revera non est debita legitima, sed quasi debita, & ita judicatur de ea, quasi de lucro captando, ut optimè docet Gloss. l. Si emancipata, in fine, Cod. de Juris & facti ignorantia. Et hinc est, ut superflite patre, non publicetur legitima propter filii delictum, nec teneatur pater eam condemnationem solvere. Ergo cum in privatione legitimæ agatur tantum de lucro non acquirendo, poterunt justè leges private hoc lucro, per ipsamet concessio, filios, in vitis parentibus contrahentes.

His tamen non obstantibus Sanchez supra n. 2. amplectitur oppositam sententiam tamquam probabilior, existens hujusmodi leges non esse validas, sed jure canonico correctas esse. Et probat 1. quia jus canonicum omnimodam in Matrimonio libertatem exigit, & idè ne minuatur contrahendi libertas, annullat pœnam, in sponsalibus appointam, cap. Gemma, de Sponsal. sed per exheredationem valde minuitur hæc libertas; ergo jus canonicum corrigit leges, eam pœnam statuentes.

Respondet Molina de Just. & jure to. 1. tract. 2. disp. 176. ubi diffusè propagat priorem sententiam, Respondet, inquam, 28. quòd Matrimonia, quo ad fieri commode de possit, libera esse debeant, non tollere, quòd minus Reipublica statuere possit rationabiles pœnas, ad retrahendum ab abusus & peccatis, quæ in eis celebrandis, cum Reipublica, ipsorumque contrahentium detrimentum, minori que ipsius Sacramenti decentia, intervenire possunt; sicut antequam Matrimonium clandestina à Tridentina Synodo irrita effecta, quòd Matrimonia libera esse deberent, nihil impediabat, quòd minus pœnaria, & excommunicationis pœna, ab Ecclesia ipsa, clandestinè contrahere intendentibus statueretur, ut ab eo contrahendi modo, quo occasio erat multorum malorum, homines abstinere; cum tamen multi & multæ, non aliter, quàm clandestinè, contrahere cum ea possent, cum quibus volebant.

Item: quòd Matrimonia libera esse debeant, non tollit, quòd minus is cogatur pœnis cum ea contrahere, cui se eandem dicitur uxorem promissit. Pœna autem que non habet, est conventionalis, quam privatus apponant, aut quæ Matrimonio præjudicium afferat; non autem Ecclesiæ in eo cap. aut in quovis alio jure, in mentem venit, irritas facere leges aut pœnas, quas Reipublica sæcularis, ad impediendos abusus & peccata, ipsamet contrahentibus, & Reipublicæ noxiis,

& Sacramento minus decentia, merito statuerent; neque in Ecclesia, ut dictum est, videtur esse talis potestas. Hæc ille.

Addo ego: satis probabile esse, ut ostendimus Sect. 1. presentis Disputationis Concl. 11. Sponsalia licite muniri pœnis, dandis ab injuste resiliens, non obstante capite, *Gemma*. Proinde etiam ex jure Canonico non requiritur omnimoda libertas in hoc contractu; sed solum libertas justa, & rationalis; quæ etiam requiritur ex jure civili, ut videre poteris loco citato. Sicut ergo libertati, requisitæ ex jure civili, non repugnant leges illæ, quæ puniunt exheredatione Matrimonium, contractum contra voluntatem parentum; ita etiam non repugnant libertati, requisitæ per Jus Canonicum. Prima ergo probatio Sanchii nullatenus convincit intentum.

181. *Secunda probatio Sanchii.*
 Probat. 2. quia cap. *Tuam*, de Ordine cognit. & cap. *Causam*, 2. Qui filii sint legitimi, & c. 1. de Sponsal. definitur, causas matrimoniales, & condere leges circa Matrimonia, non spectare ad potestatem sæcularem. Hinc Concilium Trident. sess. 24. Can. 12. *Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos; anathema sit.*

Respondet Molina supra n. 29. aliud esse causam matrimonialem, aliud verò abusam, Reipublicæ, ipsi quæmet contrahentibus noxium, qui cum voluntate contrahendi sine parentum consensu interdum est conjunctus; atque illud primum spectare solum ad Ecclesiasticas potestates: puniri verò hoc secundum, postquam Matrimonium est celebratum, nihil se immiscendo in Matrimonii contractu, validum si fuerit, ritè que juxta divinum jus, statutaque Ecclesiæ celebratus, an non, pertinere ad laicas potestates, ad quas eadem ratione spectat statuere prius leges, & pœnas, quibus idem abusus puniatur.

182. *Tertia probatio Sanchii.*
 Addere possumus tertiam probationem, ex eod. Concil. ead. sess. de Refor. Matr. c. 9. ubi: *Præcipit S. Synodus omnibus, cujuscumque gradibus, dignitatis & conditionis existant; sub anathematis pœna, quam ipso facto incurram, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quò minus liberè Matrimonia contrahant.* Ergo illicitæ ac nullæ sunt leges, quibus statuitur, ut parentes exheredare possint filios, nubentes contra ipsorum voluntatem.

Respondet Molina supra n. 30. perspicue non esse in eo capite sermonem de iis, qui filii ab his, aut filiis sine parentum consensu contrahentibus pœnam statuunt; id quod Patres, ad dubia, quæ circa Concilium Tridentinum occurrunt, expedienda, deputati expresserunt: neque enim eo in loco ulla fit mentio de parentibus, qui ea de causa filias exheredant; sed esse solum sermonem

de his Principibus & Magistratibus, qui sibi subditos cum iis Matrimonia invito celebrare cogunt, quos eâ ratione ditare volunt. Ita Molina.

Porro rationes illius Auctoris (ut notat Pontius supra) quibus probat suam sententiam, omnes eò tendunt, quòd illis legibus, non fiat injuria Sacramento; cum, etiam si nubant filii invito parentibus, Matrimonium valeat. Ex alia verò parte cedit in magnam Reipublicæ utilitatem, ne sublato fræno ac metu exheredationis, filii familias deturpent, ignobiles ducentes uxores. Nec verò deest in Principe sæculari potestas; quia quando lege vel statuto nullum damnum Sacramento Matrimonii, neque bono spirituali contrahentium sequitur, & ex alia parte, abusus Reipublicam fœdantes, pacemque publicam & commune bonum perturbantes impediuntur, non video (inquit Molina) cur afferendum sit, vel Ecclesiam unquam intendisse id prohibere Principibus sæcularibus, quò minus eas leges ferrent, vel esse potestatem in Ecclesia, ad id prohibendum.

Sed dicit aliquis de facto Ecclesia, postquam filia ad pubertatis annos pervenit, elegit que contrahere cum viro indigno, non solum permittit; sed etiam adjuvat & defendit, ut, parentibus etiam invito, in ipsius facie contrahat; idque propterea, quòd juris sui sit ad id faciendum, per accidensque, utendo ita jure suo, malè faciat, ac peccet, non parendo patri, seque ita turpiter abjiciendo: ergo propterea quòd, ita permittente, adjuvante ac defendente Ecclesia, in facie ipsius contrahat, neque pater neque sæcularis Respublica potest eam punire, præsertim pœnâ ad eam, ac est exheredatio.

Respondet Molina supra n. 27. hoc argumentum probare quidem, sponsum & sponsam habere jus, ad tradendum sibi mutuo per Matrimonii contractum, quem in facie Ecclesiæ celebrare volunt, potestatem in sua corpora, taleque Matrimonium validum esse; neque Ecclesiam eo ipso, quòd ita in ipsius facie contrahere volunt, posse illos impedire; quin potius teneri, eos adjuvare, protegere ac defendere, etiam adversus parentes; ne postquam id ita elegerunt, jure illo uti prohibeantur: nihilominus id non tollere, quin inordinatè contra parentum voluntatem, cum tanto suo, parentum, ac Reipublicæ detrimento id ita volendo, peccent, possint que idcirco à parentibus, & Republica, legitimæ privatione, alii que pœnis, quæ prudentis arbitrio, bono Reipub. expedire videbuntur, justè puniri, ne familia flagitia passim in Republica deinceps fiant. Itaque non punitur contractus Matrimonii, usque juris in tradenda mutua potestate corporum; sed inobedientia & inordinatio in utendo

183.
Rationes Molinae Pontius.

184.
Objectio.

185.
Solutio à Molina.

tunc cum illis circumstantiis eo jure, & cum tanto detrimento proprio, & parentum, ac Reipub. quod nequaquam Ecclesia approbat, sed vituperat ac detestatur, ut patet 20. q. 5. c. 1. 3. & 4. Haec tamen Molina.

186. Aliter responderi possit ad hoc argumentum cum Pontio supra n. 28. Ecclesiae Praelatos non sine peccato favere, ante contractum Matrimonium, filiis volentibus contrahere sine parentum consensu, quando parentes iuste & ex rationabili causa contradicunt; alias si iuste id Praelati facerent, daretur bellum utrimque iustum, scilicet inter parentes impediētes & Praelatos defensiontes, quod multis confirmat Menochius lib. 1. Consil. consil. 96. à n. 32. Cooperantur ergo iniquitati filiorum, quod sine peccato non licet. Unde & cautè Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Refor. Matr. tunc tantum vult denuntiationes licite à Praelatis omitti posse, quando probabilis suspicio subest, Matrimonium malitiosè impediendum; ubi satis aperte insinuat, si iuste & non malitiosè à parentibus aut aliis Matrimonium impediatur, non esse favorem praestandum ab Ecclesia. Haec ille.

187. Qui etiam alio argumento probat sententiam Molinæ, dicens n. 29 Si negari non potest, iustas esse eas condiciones, quæ in Majoribus apponi solent, ut ad alios transeant, si qui vocatur ad successione nupserit impari, aut infecto Judæorum aut Saracenorum sanguine, quæ privata lex quædam est; cur etiam non licebit Principibus, potestate facere parentibus, ut hæreditatis aut legitimæ beneficio privent filios, contra eorum rationabilem voluntatem nubentes? Ita Pontius.

188. Hinc etiam solvitur aliud argumentum ejusdem Auctoris, de Judice civili, qui iuste potest adigere aliquem ad Matrimonium; v. g. offerendo reo liberationem à morte, si velit tale aut tale Matrimonium contrahere; sicut enim quilibet privatus, qui offerret alicui summam pecuniæ, si velit cum tali persona contrahere, per hoc non censetur minuire libertatem Matrimonii contra leges Ecclesiasticas, ita nec ille Judex, qui absolute non cogit, sed solum invitatur ad Matrimonium spe illius liberationis; de quo casu inferius iterum agetur. Ergo Judex civilis potest constituere legem publicam, quæ privet, contrahentes contra voluntatem parentum, hæreditate aliàs sibi debitâ; Negatur Consequentia. Quia in priori casu Judex agit instar personæ privatae, offerens lucrum indebitum, id est, vitam aliquam iuste auferendam; hic autem tamquam persona publica privat contrahentes hæreditate, quæ licet non sit perfectè, & undequaque debita, & sic non omnino agatur de damno vitando; at etiam non omnino agitur de lucro acquirendo, sed partim agitur de damno vitando, cum sit jus acquisitum filiis ad legitimam, quæ absque gravi delicto privari nequeunt, & sic habet rationem gravissimæ poenæ. Ita Sanchez lib. 4. disp. 25. num. 5.

Cæterum ad primam rationem in principio Conclus. adductam, Respondet Sanchez supra; non ad legem sæcularem, sed Ecclesiasticam de Matrimonio pertinere disponere, quæ vult, non tantum ne absolute impediatur libertas Matrimonii, contra hendi, sed ne minuatur; certum autem est per illas leges civiles minui libertatem, esse non absolute impediatur.

Ad 2. rationem ait: etiam quatenus contractus, non posse legem civilem statui aliquid, per quod minuatur libertas Matrimonii; repugnat enim ac resistit jus Canonum; quod quod pertinet principaliter de Matrimonio disponere, cum dignius, quod in ipso est, sit esse Sacramentum, & per consequens rem spiritualem; ac sic trahat ad se ministeriale, scilicet esse contractum. Ita Sanchez. An probabilius, ut ipse putat, relinquatur utramque sententiam, & quidem priorè indubie in sæcularibus Tribunalibus Judicibus amplecterentur. Posteriorem autem Judicibus Ecclesiasticis.

Et hinc Carolus 5. Edicto 4. Octobris 1540. prohibuit, Ut nemo sollicitus aut alius, cogat filiam 20 annis minorem, promissis matrimonialibus, aut de facto Matrimonium cum ea inerat, citra consensum patris, aut matris, promorumque consanguineorum, si illi carum, aut demum Magistratus. Simili poenâ imolantur mulier, quæ juvenem 25. annis minorem solaverit. Nemo hujusmodi Matrimonii interfecti, consentiat, conjunctos hospitet, sub poena 100. firrenorum, seu gravi arbitraria. Notarii contractus aut promissa hujusmodi non scribant, sub poena privationis & arbitraria. Fycales animarum vertant diligenter, ut hujus ordinationis transgressores sine conventura puniantur. Ita relict Franciscus Zypæus in Notit. Juris Belgici Tit. de Spons. & Matrim. & continuè addit: Sed Edictum hoc ferè agit de Specta

13
Sac

186. Alia solutio ex Pontio.

Trid.

187. Probatio sententia Molina ex Pontio.

Resp. ad hanc probationem.

188. Solvitur aliud arg. ejusdem Auctoris, de Iudice civili.

raptus, & clandestinis Matrimoniiis, quæ dolis & malis artibus conciliantur, in quas fertur, & iis pœnas proponit.

Alterum Edictum 23. Novemb. 1623.

191. Alterum Edictum Philippi 4.

Philippi 4. refert ibidem præfatus Auctor sub hac forma verborum: *Philippus autem 4. posteriori Edicto prius illud innovavit decrevitque, ut filii familias minores 25. annis, qui in scitis aut in vitis parentibus, & omnes minores, qui sine consilio & consensu proximorum consanguineorum paterni & materni lateris, & tutorum seu curatorum cujuscumque sint qualitatis, contraxerint, incapaces sint omnium lucrorum, quæ directè vel indirectè alter ab altero petere possent, per conventiones, donationes inter vivos, aut causâ mortis, testamenta, successiones, consuetudinem seu alium quemcumque modum; declarando irritas quascumque conventiones & donationes, in alterius utilitatem factas: eaque dispositio vigeat, quamvis postea parentum consensus superveniat.*

Posunt hujusmodi etiam filii familias à patre & matre exheredari; nec recipiatur querela sub prætextu legitimæ dotis, alimentatio- nis, aut consuetudinariæ devolutionis, quoad bona profecta à latere superstitis, qui ex iis filio inobediens jus adimere poterit; non aliis tamen, quibus ex eadem devolutione, jus aliquod debitum sit.

Non comprehenduntur eâ constitutione filii familias majores 25. annis, dummodo consilium patris & matris requisierint. Sed neque ii, quorum matres ad secundas nuptias convolaverint, quibus duobus casibus consensum expectare non tenentur. Hucusque Edictum.

192. Subjungit Zyphus: Et verò casus, hoc Edicto prohibitos, existimo nihilominus juxta præfationem referendos ad Edictum anni 1540. quod parentum dissensum ad censuram Magistratus remittit; qui rationes exiget: quæ si legitimæ non fuerint, Magistratus officium supplebit, & auctoritate suâ contrahendi facultatem faciet, & pœnæ eximitur, quod auctore judice fit.

Sub Magistratu tam Ecclesiastico, quam civilem accipio: quod magis Edictum confert, nolle adverteri cap. 9. sess. 24. de Marr. Trid. anathema statuenti, ipso facto incurrendum per eos, qui quovis modo directè vel indirectè minis & pœnis subditos suos, vel quoscumque alios cogunt, quod minus liberè Matrimonia contrahant. Hæc ille. Et plura de hac materia apud eundem Auctorem reperies.

Sibi Magistram accipio tam Ecclesiasticam quam civilem.

Prout etiam apud Antonium Anselmo Triboniani Belgici cap. 17. & 54. Et priori quidem cap. 5. 1. reprehendit novas Consuetudines Antuerpienses, quod part. 2. tit. 2. art. 15. exheredationem, quam statuunt filiis minorennibus, nubentibus absque con-

Anton. Anselmus.

filio parentum, vocent pœnam. Et §. 2. dicit, non debere admitti ea, quæ habentur in eisdem Consuetudinibus part. 1. tit. 14. art. 21. quatenus ibi per formam pœnæ, alibi nubentibus, & Matrimonium consummantibus, statuitur, ut amittant jus civitatis, domiciliumque. Statutum enim, inquit, quo imponitur contrahentibus Matrimonium pœna; est nullum & invalidum. Et ratio est; quia Matrimonium & ejus causa, & ipsius dependentia pertinent ad forum Ecclesiasticum, cum sit Sacramentum. Quapropter non potest Statutis laicorum regi.

At verò in posteriori capite, multis rationibus adductis, probat, Edicta Caroli 5. & Philippi 4. esse valida. Primò; quia nihil circa vinculum Matrimonii, aut de ejusdem validitate, aut invaliditate, nec adversus Canones quidquam disponunt, sed potius, inquit, dicendum est, eosdem juvare & promoveri; cum enim Ecclesia hujusmodi Matrimonia semper detestata sit; Edicta verò nostra impediunt, ne fiant, & transgressores puniri velint; res manifesta est; Principem jus Pontificiû, non ledere, sed potius confirmare.

193. Hæc Edicta esse valida probatur ex Anselmo.

Secundò; Constitutiones hæc latæ sunt, ad persuadendam honestatem & obedientiam, quæ existit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad conjugalem contractum; versantur quoque dumtaxat circa accidentia Matrimonii, & non derogant libertati Ecclesiasticæ, nisi per accidentis.

Secunda probatio.

Tertiò; testator potest disponere, ut ejus filia nubat de consilio alicujus tertii, & filio præcipere, ut cum certa persona contrahat, & ne extra certum genus personarum id faciat. Quod autem privato licet, Principi denegari non potest.

194. Tertia.

Quartò; prædicta bina Edicta sunt lata propter bonum publicum, ut conservetur pax & concordia inter cives, & ad finem, ne puellæ nubiles, maximè divites, vel filii familias masculi minores, habentes tamen ætatemabilem ad contrahendum, maximè, ubi essent divites, decipiantur, ineundo Matrimonium inæquale respectu sanguinis, ætatis, divitiarum & morum, & per quod toti familiæ infamia seu macula inuri possit.

Quarta.

Taceo; pœnas, Constitutionibus hisce impositas iis, qui clandestinè contrahunt, maximè servire ad evitandum peccatum, & ne minores contrahant cum personis prohibitis, & inter quos cadit impedimentum. Et quod primo loco proponere debuissim, Princeps noster est in centenaria possessione condendi hujusmodi Edicta, quæ possessio tantæ virtutis & efficacis est, ut licet non possit libertatem vel potestatem Ecclesiasticam in totum tollere aut obolere, tamen in quibusdam articulis ei possit derogare. Covar, pract. quæst. 7. n. 5. Hucusque Anselmo.

195. Princeps noster est in centenaria possessione condendi hujusmodi Edicta. Covar.

Tholofan. Syntag.

Et allegatis pluribus Auctoribus, qui tenuerunt hanc opinionem, ultimo loco ponit Tholofan. Syntagm. lib. 9. cap. 3. ubi probat & tenet, quod manente Matrimonio Judex secularis possit imponere prohibitionis poenas, & eas exequi.

Ansel.

Nec obstant (prosequitur Anselmo) ea, quae in contrarium allegantur: quod enim Afflict. d. loc. allegat, statutum laicorum, contra jus canonicum in materia matrimoniali, ipso jure esse nullum, id (nisi fallimur) ex praedictis confutatum apparet. Hæc ille.

196.

Edictum Caroli impanis poenam.

Quæ si vera sunt, id est, si Judex secularis, manente Matrimonio, potest imponere prohibitionis poenas, & eas exequi; cur non potest eas imponere per formam poenæ in ipsum Matrimonium? Nonne id facit Edictum Caroli 5. dicens: *Simili poenâ innodetur mulier, quæ juvenem 25. annis minorem seduxerit*, id est, cum eo contraxerit Matrimonium, citra consensum patris aut matris &c? Nunquid aliter loquuntur Consuetudines Antuerpienses p. 2. tit. 2. art. 15. ubi statuunt: *Dat de minariarighe ten bouwelijcke komende, sonder raet van hunne Ouders, verwallen inde pene vande ontferffenisse?* Cur ergo Anselmo potius reprehendit hanc locutionem, quam istam?

Edictum Philippi non utitur nomine poenæ.

De minorennium Matrimonii (inquit ille cap. 17. §. 1.) sine consensu parentum initis, reverenter respectu Sacramenti loqui convenit; ut præfatum Edictum 1623. sine nomine poenæ, factum referendo, & disponendo. Unde a. 2. d. Edicti 1623. significat Princeps, non adversus Matrimonium se agere, sed adversus irreverentiam & inobedientiam filiorum. Hæc ille.

197.

Consuetudines Antuerpienses vocant exheredationem poenam.

Sed ego non invenio differentiam inter illum articulum, & Consuetudines Antuerpienses, nisi quod Consuetudo exheredationem nominet poenam, quæ est parva, immò, meo judicio, nulla irreverentia Sacramenti. Art. 2. sic ait: *Possunt hujusmodi etiam filii familias, qui scilicet contrahunt in scisci aut in vitis parentibus, à patre & matre exheredari*. Consuetudo autem ait: *Filii minorenes, nubentes sine consilio parentum, incurrunt poenam exheredationis*, id est, possunt in poenam sui delicti, scilicet irreverentiæ & inobedientiæ, à parentibus exheredari. Unde non ponitur hic exheredatio per modum poenæ in ipsum Matrimonium; sed in delictum commissum à filiis contrahentibus Matrimonium.

Præterea; si verum est, quod, manente Matrimonio, Judex secularis possit imponere prohibitionis poenas, & eas exequi, difficultis apparet veritas ejus, quod ait Anselmo cap. 17. *Statutum, quo imponitur contrahentibus Matrimonia poena, est nullum & invalidum*. Castrenf. lib. 1. Consil. 12. num. 2. & 3.

Et ratio est; quia Matrimonium, & ejus causa, & ipsius dependentia, pertinent ad forum Ecclesiasticum, cum sit Sacramentum, cap. *Debitum*, de Bigamis, c. *Tuam*, de Ord. cognit. c. *Lator*, Qui filii sint legit. Quapropter non potest statutis laicorum regi. Sic ille. Tu cogita.

Ego interea pergo ad jus commune, relictis aliis legibus specialibus, quæ videri possunt apud Alios, pergo, inquam, ad jus commune, quod etiam statuit poenam exheredationis nubentibus sine parentum consensu, non quidem generaliter, sed concurrentibus cum his tribus conditionibus. Prima, ut parentes voluerint filiam Matrimonio collocare, & dotem secundum vires substantiæ lux trahere. Secunda, ut filia illi Matrimonio repugnet, & simul vitam luxuriosam eligat. Tertia, ut sit minor 25. annis.

Ita colligitur ex Authent. Ut cum de appellacione &c. cap. 3. ibi: *Si alicui ex praedictis parentibus, volenti suæ filiae, vel nepotum suorum dare, & dotem secundum vires substantiæ suæ pro ea præstare, illa non consenserit, sed luxuriosam degere vitam elegerit. Si vixit ad viginti quinque annorum etatem præverit filia, & parentes distulerint eam marito copulare, & forsitan ex hoc conigerit in suum corpus eam peccare; aut sine consensu parentum maritus, libero tamen, conjugere: hoc ad ingratiæ nem filiae nolumus imputari, quia non suâ culpa, sed parentum id commississe cognoscitur*. Hæc est undecima causa, propter quam decernitur in illa Authent. parentes posse exheredari filiam suam.

Circa quam causam observandum præterea cum Molina supra n. 12. quem sequitur Sanchez lib. 4. disp. 24. n. 5. semper præsumendum esse, velle parentes virum, & decentem competentem filiae aut nepoti dare, quod contrarium aliunde non constat. Quia (inquit Sanchez) plus filios, quam se ipsos diligunt; arg. l. 8. ff. Quod metus causa, ibi: *Hæc quæ diximus ad Edictum pertinere, nihil interest in se quis veritus sit, an in liberis suis: cum præ affectu parentes magis in liberis vereantur*.

Immò (addit hic Auctor) licet dict. Authent. videatur exigere, patrem se obtulisse ad maritandam & dotandam filiam, antequam 25. annos expleverit: at verè id non exigitur, sed potest exheredari, licet pater ad hoc non se obtulerit. Quia fortè facultas non fuit, vel ob negligentiam. Quod clarè significat dict. Authent. reddens rationem, quare post 25. annum non possit filia exheredari, ibi: *Quia non suâ culpa, sed parentum id commississe cognoscitur*: nam pater non videtur negligens, nec culpæ reus usque ad illam ætatem. Et expressè probatur per l. *Si filiam*, 19. junctâ Authent. *Sed si post*, ibi: *post 25. annos, C. de Inoffic. testam. Subdo verba legit*.

& Authent. Si filiam tuam, eo quod turpiter, & cum flagitiosa fœditate vivit, a successione tua excludendam putes: si non inconcluso calore, sed ex meritis ejus ad id odium incitatus es, potestremi judicii liberum arbitrium habebis. Ita Lex. Sequitur Authent. Sed si post 25. annos, te differente filiam marito copulare, ea in suum corpus peccaverit, vel sine consensu tuo, marito se, libero tamen, copulaverit; eam exheredare non potes.

Quem casum Covar. cap. Raynutius, de Test. initio n. 15. aliàs 21. sic explicat: Si, inquit, à patre, nondum negligente eam marito tradere, cum adhuc 25. annorum ætatem non excefferit, luxuriosam vitam elegerit, ita ut meretrix fiat. Hæc ille. Et ita (inquit Sanchez supra) juxta hæc, erit sufficiens exheredationis causa, quando filia minor 25. annis elegerit vitam luxuriosam.

Ex quo inferit hic Auctor n. 6. non satis esse, si semel aut bis copiam sui corporis furtim filia faciat, ut possit exheredari. Quia dicit Authent. cit. Ut cum de appellatione. Luxuriosam degere vitam elegerit. Sic Covar. supra, dicens: Ita ut meretrix fiat. Non vocatur autem meretrix, quæ semel tantum aut bis copiam sui corporis facit, idque furtim. Idem docet Molina supra n. 13. Et licet lex aliqua Hispaniæ videatur exigere, ut in lupanari publico meretrix fiat; at satis erit (inquit Sanchez supra) extra locum publicum; quia videlicet Authent. illa nullam facit mentionem loci publici.

Cumque etiam non meminerit filii, sed solius filia, non videtur filius posse exheredari, tamen si ante annum 25. eligat vitam luxuriosam; cum enim hæc lex sit poenalis, non est extendenda ultra proprietatem verborum, maxime cum non sit eadem ratio; nam vita luxuriosa filia, magis cedit in dedecus familiae & parentum, quam vita luxuriosa filii, adedque multo gravius est delictum in filia. Ita cum Aliis docet Sanchez supra n. 11.

Hinc etiam fit, ut notat Sanchez supra n. 7. & docet Covar. supra, & Alii à Sanchez citati, estò pater luxuriosè vivat, nihilominus posse exheredare filiam, luxuriosè viventem ante annum 25. expletum; quia vita luxuriosa quoad infamiam, & damna inde secuta, non ita vituperatur in viris, sicut in foeminis, ut Multis citatis, probat Tiraquelus lib. 1. Connub. n. 45. Matrem verò luxuriosè viventem, non posse filiam ea de causa exheredare, arg. l. In arenam, l. 1. ibi: Nam talem filium merito quis indignum suâ successione judicat, nisi & ipse similis conditionis sit. Quia tunc pari turpitudinis vitio afficitur: Hinc Gloss. in dict. Authent. verb. Professiones, inquit: Nam nihil Judeus Judeo, nihil Catilina Cethego, & nihil dolosus doloso. ut ff. de Do-

lo. l. Si duo, & Cod. de Hered. l. Quoniam, & Cod. de Inoffic. test. l. In arenam.

Quod tamen temperandum est, inquit Sanchez supra n. 8. nisi mater sit correctâ. Tunc enim, secundum Omnes, potest filiam meretricem exheredare. Quia jam non est in pari turpitudinis causa. Non constat autem inter DD. quo tempore debeat esse hæc correctio. Communis enim sententia docet, satis esse tempore mortis; quia ultima consuetudo inspicienda est, arg. leg. Mela, ff. de Aliment. & c. §. 2. ibi: Quid ergo, si cum testaretur, minus præstabat, plus mortis tempore, vel contra? Adhuc erit dicendum, eam præstationem sequendam, quæ novissima fuit. Ubi Gloss. verb. Novissima, inquit: Sic habetur Cod. Ne de stat. defun. l. Si mater. Et nota tempus mortis inspicere.

Sed bene (inquit Sanchez) Minchaca de Successionum creat. p. 1. lib. 1. §. 10. n. 611. hoc reprobât, dicens, oportere correctam esse tempore, quo testamentum scribebat: ne tunc injusta videretur mater, turpitudinem, in seipsa admittam, improbens in filia, ob eamque exheredans in illo testamento contra dict. l. In arenam C. de Inoffic. testam. Item, quia qualitas adjuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, l. In delictis, 4. ff. de Noxal. act. ibi. Si extraneus servus sciente me fecerit; eumque redemero; noxalis actio in me dabitur: quia non videtur domino sciente fecisse, cum eo tempore dominus non fuerim. Quare cum dicta lex: In arenam, & Authent. Ut cum de appel. & c. §. Aliud quoque verbi. Si præter, decidant, turpiter viventem non posse ratione similis turpitudinis exheredare: intelligi debent, quando similis turpitudino aderat, tempore, quo exheredat in testamento. Hactenus Sanchez.

Sed mihi magis placet communis opinio; eò quod testamentum, perse consideratum, semper usque ad mortem potest revocari & mutari: Testamentum enim (ait Apostolus Hebr. 9. v. 17.) in mortuis confirmatum est: alioquin nondum valet, dum vivit, qui testatus est. Idemque omnia jura, & Gentium mores docent. Vide Covar. Rub. de Testam. p. 2. in principio. Sufficiet ergo, quod mater sit correctâ pro illo tempore, quo testamentum valet, id est, tempore mortis. Et consequenter dicerem, exheredationem non valere, si tempore mortis mater sit meretrix, estò talis non fuisset tempore, quo scripsit testamentum.

Cæterum, ut filia exheredari non possit propter vitam luxuriosam, oportet, ut compleverit 25. annos; sic enim scriptum habes Authent. Sed si post C. de Inoffic. testam. Sed si post 25. annos & c. Et in alia Authent. Ut cum de appel. & c. Si vero usque ad 25. annorum ætatem pervenerit, ubi ponitur ætas in plurali, & in genitivo, & cum verbo sub-

203. Etiam mater, si fuerit correctâ.

L. 14. ff. de Alim.

Pro tempore, juxta Sanchez, quo testamentum scribebat; Minchaca;

L. 4. ff. de Noxal. act.

204. Communis opinio docet, satis esse, si tempore mortis.

Covar.

205. Quid requiratur, ut filia exheredari non possit propter vitam luxuriosam.

junctivi, & cum præpositione, *Per*, quæ omnia perfectionem & complementum important, ut tradunt communiter DD. l. *Si cui legatur*, in principio n. 5. ff. de Legat. 1. Ita Sanchez sup. n. 9.

Sanchez.

206.

An possit exheredari si contrahat cum servo? Affirmat Sanchez, cum Gloss.

Sed quid, si post 25. annos filia contrahat Matrimonium in vitis parentibus cum mancipio seu servo (nam si cum libero, certum est, quod non possit exheredari, ut statim patebit) nunquid poterit exheredari? Affirmat Sanchez supra n. 10. & colligit à contrario sensu ex Authent. antea allegatis, ibi: *Sed si post 25. annos & c. sine consensu tuo, marito se (libero tamen) copulaverit, eam exheredare non potes.* Ergo, inquit Sanchez, à contrario sensu, si servo nubat, poterit exheredari. Ita tenet Gloss. in dict. Authent. Ut cum de appell. verb. *Usque ad viginti quinque*, dicens: *Ergo è contra, si fuerit minor, & peccat in suum corpus: justa est exheredationis causa; vel etiam major; si copulet se servo; arg. ff. de Offic. ejus cui man. est juris. l. 1. ibi: Hujus rei fortissimum argumentum, quod lege Julia de vi nominatim cavetur, ut is, cui obigerit exercitio, possit eam, si proficiatur, mandare. Non aliter itaque mandare poterit, quam si abesse cæperit: cum aliis jurisdictio etiam à præsentem mandetur.*

207.

Impugnatur à Covarr.

Sed hoc argumentum à contrario sensu non placet Covarr. to. 1. de Matrim. p. 2. cap. 3. §. 8. n. 5. ibi: Sed nec eorum opinionem coadjuvat, nec nostram improbat text. in dicta Authent. *Sed si post*, cum sensu à contrario collecto videatur Gloss. opinionem probare; qui quidem sensus, contra jura canonica in conjugali materia admittendus non est; & potissimè, quia in Novella Græca Justiniani 115. Ut cum de appell. §. *Aliud quoque*, à qua deducta est constitutio præfata: *Sed si post*, non sint illa verba, ex quibus prædictus sensus colligitur, in Codicibus Haloandri: tametsi extant integrè in Scrimgeri editione, & apud Henricum Agylæum, quare consultius est, ad jura Pontificia provocare, cum ex littera illius Novellæ, etiam juxta vulgarem editionem, Glossarum opinio adhuc probetur urgentius, quam ab ipsis fuerit adnotata; nimirum juxta vulgarem editionem patrem posse exheredare filiam, quæ intrâ 25. annum, absque ejus consensu, etiam digno nupserit: item & eam, quæ post 25. annum cum eo Matrimonium contraxit, qui liberæ conditionis non erat. Hæc ille.

Subdo ego verba Gloss. in Authent. *Sed si post*, verb. *Libero*: *Si ergo vel servo se copulet, vel ante peccet cum quocumque, justa est causa exheredationis: nam his casibus vetera jura non corriguntur: remaneant ergo: ut infra de Appell. l. Præcipimus, in fine. Quidquid autem hæc lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumque regulis, omnes relictum intelligant.* Ex quibus verbis manifestè

patet, eam posse exheredari secundum hanc Gloss. quæ post 25. annum cum eo Matrimonium contraxit, qui liberæ conditionis non erat.

Quod autem pater possit exheredare filiam, quæ ante 25. annum absque ejus consensu etiam digno nupserit, salvo meliori, non videtur rectè inferri ex illa Authentica. Ut cum de appell. quæ tantum loquitur de filia eligente vitam luxuriosam, qualis non est ista, quæ nupserit digno. Immo neque illa, quæ nupserit indigno; unde nec hæc posset exheredari, dummodò indignus ille sit liberæ conditionis.

Nec obstat; quod in eadem Authentica, inter cæteras causas exheredationis, nominetur: *Si gravem & inhonestam injuriam eis ingesserit*; nam hoc intelligendum est, juxta Molinam supra n. 13. de injuria per se & directè illata parentibus, qualis est contumelia gravis, verbo illis illata, aut qualis est in patris ignominiam cornua pro foribus illius appendere, vel aliud simile; non autem de injuria per accidens atque indirectè, & præter filii mentionem in parentem redundante, ut est, abjectissimam ducere uxorem, quæ mancipium non sit; filium proditorem esse patris, aut intentasse interficere Regem; filium amicitiam inire cum capitalibus hostibus patris, non animo illos adversus patrem adiuvandi, sed quia filio placet illorum amicitiam, suntque aliæ similes. Hæc Molina.

Dices: l. *Non tantum*, 3. ff. de Bonorum poss. contra tab. sic scriptum habetur §. *Emancipatus*: *Nam & si tam ignominiosam duxerit uxorem filius, ut dedecori sit tam ipsi, quam patri, mulierem talem habere: dicemus, quod ex ea natum ad bonorum possessionem avi admitti, cum possit avus jure suo uti, eumque (scilicet filium) exheredare.*

Respondet Sanchez supra cum Aliis, quod citat, illam legem esse correctam per Authenticam: Ut cum de appell. cognosc. ubi deciditur, propter nullas alias causas, quam ibi expressas, posse filiam exheredari. Hæc autem non est ibi expressa. Accipe verba Authenticæ: *Sed quia causas, ex quibus ingratii liberi debeant judicari, in diversis legibus dispersas, & non aperte declaratas invenimus: quarum aliqua nec dignæ nobis ad ingratitudinem visæ sunt: aliquæ vero cum essent dignæ, prætermisæ sunt: ideo necessarium esse persequimur eas nominatim præsentis lege comprehendere, ut præter ipsas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis causas opponere, nisi quæ in hujus constitutionis serie continentur.*

Porrò in hac serie non contineri causam expressam in lege: *Non tantum*, docet Gloss. ibi verb. *Exheredare*, dicens: *Sed ista verba non est de causis ingratitudinis, quæ sunt in*

themica: Ut cum de appell. cognosc. §. Causas, cum seq. §. Itaque neque ex lege: Non tantum, efficaciter probatur, filium jure communi posse exheredari, si infra 25. annum nuperit indigna; multò minus si nuperit digna.

Si autem à me queritur; an teneantur parentes dotem constituere filia; ipsi invititis nubenti. Respondeo citius.

CONCLUSIO V

Parentes tenentur dotare filiam, nubentem ipsis invititis, in casibus, in quibus non possunt eam exheredare; nisi ita dives foret, ut alimenta haberet.

Suppono ex jure communi, patrem teneri constituere dotem filiabus; quas Matrimonio collocat. Habetur expressè l. 1. §. ff. de Ritu nupt. sequentis tenoris: Capite trigesimo quinto legis Julis: qui liberos; quos habent in potestate; injurià prohiberimus ducere uxores vel nubere; vel qui dotem dare non volunt, ex constitutione divorum Severi & Antonini, per Provinciales Præsidesque provinciarum coguntur in Matrimonium collocare & dotare. Ubi Gloss. verb. Dotare. Est enim paternum officium dotare filias: ut C. de Dotis promiss. l. fin. §. Utraque, ibi: Neque enim leges incognitas sunt, quibus cautum est, omnino paternum esse officium, dotem, vel ante nuptias donationem pro sua dare progeniti.

Suppono præterea; dotem non tantum constitui filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda Matrimonii onera; arg. cap. 14. de Uxoribus ibi: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera Matrimonii supportanda. Et leg. 20. Cod. de Jure dotium. Pro oneribus Matrimonii, mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse cepit &c. Item ne à viro spernatur; mulier enim indotata facillè ab ipso despicitur, Authent. de Nuptiis cap. 18. ibi: Si quis sub potestate constitutam mulierem, voluntate parentum, aut etiam sue potestatis forte ducat uxorem, neque dote oblatâ; neque instrumentis dotalibus factis; nuptiae quidem sunt; licet dotalia instrumenta non sint conscripta, ut non ob hoc vir (quod in multis novimus factum) expellat domo uxorem, sine ulla prius auctorum rationabilium causarum.

Suppono 3. ad taxandam dotem; considerandam esse dignitatem filia; & mariti, quantitatem facultatum patris, & numerum liberorum. Constat ex Conc. Arelatensi & refertur cap. 6. 30. q. 5. Nullum sine dote fiat conjugium; juxta possibilitatem fiat dos. Ubi Gloss. verb. Juxta possibilitatem: Id est, secundum facultatem & viri nobilitatem, ut ff. de Jure do-

211. Pater tenetur dotare filiam, quando potest eam exheredare, non tenetur etiam dotare.

212. Suppono præterea; dotem non tantum constitui filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda Matrimonii onera; arg. cap. 14. de Uxoribus ibi: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera Matrimonii supportanda. Et leg. 20. Cod. de Jure dotium. Pro oneribus Matrimonii, mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse cepit &c. Item ne à viro spernatur; mulier enim indotata facillè ab ipso despicitur, Authent. de Nuptiis cap. 18. ibi: Si quis sub potestate constitutam mulierem, voluntate parentum, aut etiam sue potestatis forte ducat uxorem, neque dote oblatâ; neque instrumentis dotalibus factis; nuptiae quidem sunt; licet dotalia instrumenta non sint conscripta, ut non ob hoc vir (quod in multis novimus factum) expellat domo uxorem, sine ulla prius auctorum rationabilium causarum.

213. Suppono 3. ad taxandam dotem; considerandam esse dignitatem filia; & mariti, quantitatem facultatum patris, & numerum liberorum. Constat ex Conc. Arelatensi & refertur cap. 6. 30. q. 5. Nullum sine dote fiat conjugium; juxta possibilitatem fiat dos. Ubi Gloss. verb. Juxta possibilitatem: Id est, secundum facultatem & viri nobilitatem, ut ff. de Jure do-

rium, Quero: quæ est lex 60. & ita sonat: Quero, quantum pecunie dotem promittenti adulem mulieri curator consensum accommodare debeat, respondit: Modus ex facultatibus & dignitate mulieris maritique statuendus est, quousque ratio patitur. Adde leg. 43. ff. de Legat. 3. Si filia; pater dotem arbitrata tutorum datus fuisset: Tubero proinde hoc habendum ait, ac si viri boni arbitrata legatum sit. Labeo querit, quemadmodum apparet quantum dotem cujusque filia; boni viri arbitrata constitui oportet ait, id non esse difficile ex dignitate, ex facultatibus, ex numero liberorum testamentum facientis estimare. His præmissis.

Dico 1. in casu, in quo parentes filiam possunt exheredare, non tenentur eam dotare. Ita Sanchez lib. 4. disp. 26. n. 1. cum Aliis, quos citat. Probat; quia alimenta & dos in jure æquiparantur, valeatque argumentum ab alimentis ad dotem; sed dum parentes possunt exheredare, non tenentur ad alimenta; ergo nec ad dotem.

Sed hoc argumentum non videtur convincere; nam secundum eundem Auctorem eadem disp. n. 5. quàmvis filia; diviti non teneatur pater alimenta præstare, tenetur tamen dotem constituere. Unde in hoc casu favorabilior est causa dotis, nec valet argumentum ab alimentis ad dotem. Et ratio patet ex supposito 2. quia dos non tantum constituitur filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda onera Matrimonii. Manet ergo assignanda ratio disparitatis, sive causa, cur potius in uno, quàm in alio casu valeat argumentum ab alimentis ad dotem.

Ratio ergo disparitatis videtur esse; quòd in priori casu negatio alimentorum procedat ex delicto, secus in posteriori. Porro delictum, quod meretur exheredationem, quæ est maxima poena, & per consequens subtractionem alimentorum; etiam meretur subtractionem dotis, quæ est minor poena, quasi in exheredatione inclusa; quippe dos est quasi pars hereditatis; qui ergo totum meretur amittere, multò magis partem. Cui hæc disparitas non placet; querat meliorem.

Dico 2. pater tenetur dotare filiam majorem 25. annis ipso invito nubentem, est dotem filia; non promiserit, indignoque nuptur. Ita docet Sanchez sup. n. 1. c. Aliis, quos citat. Probat: quia filia; ex consensu patris nubenti absque dotis promissione, tenetur pater dotem constituere; sed filia; majori non est culpæ tribuendum; sine patris consensu nupsisse, cum pater fuerit in mora; ergo non est, cur dote privari debeat. Major constat ex 2. Supposito: quia videlicet non tantum dos debet constitui, ut filia virum inveniat, & habeat alimenta; sed etiam ad onera Matrimonii sustinenda, & ne à viro spernatur. Minor probatur ex Authentica: Sed si post, de

L. 43. ff. de Legat. 3.

214. Quando pater potest filiam exheredare, non tenetur etiam dotare.

Sanchez

215. Pater tenetur dotare filiam majorem 25. annis, ipso invito nubentem.

In-